ASTRAEA REGNANS

SVB AVSPICIIS

SANCTISSIMI D. N.

ALEXANDRI VII.

PONT. OPT. MAX.

AVGVRE

IACOBO ALBANO GIBBESIO M. D.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI NAPOLI

ROMÆ,

Typis FRANCISCI MONETÆ. MDCLV. *Super. permiſſu.*

ILLVSTRISSIMO, ATQ. EXCELLENTISSIMO

DOMINO,
NICOLAO SAGREDO,
VENETIARVM SOPHO,
eiuſdemq. Sereniſsimæ Reipublicæ
ad Pontificem Maximum
ORATORI.

IACOBVS ALBANVS GIBBESIVS, MED. D.
Britannus, S. P. D.

P*APAM habemus Eminentiſſimum, & Reuerendiſſimum Dominum FABIVM S.R.E. Cardinalem CHISIVM*, (liceat in re ſacra mihi vti formula ritualium librorum diuulgandi Romani Pontificis primùm creati) *qui elegit ſibi nomen ALEXANDRVM SEPTIMVM*, Excellentiſſime Legate SAGREDE: addo nunc ego, ſeù potiùs vniuerſus orbis mecum, Pontificem quidem, non modò Maximum, quod cuilibet ad id faſtigij euecto ex vetere conſuetudine tribui ſolet tanquam nota propria dignitatis, ſed prætereà etiam Optimum, titulum ipſius vnius planè virtutis, ac doctrinæ meritis præcipuo quodam iure acquiſitum. Non expectas, opinor, illa prima; *Annuntio vobis*

bis gaudium magnum, vt abſoluam totum præconium: ecquis enim audito ALEXANDRI nomine lætitiam iam ſummam, ſpemque intimam futuri boni cunctis penitùs ſenſibus non præcepit? Cauſis ſuperſedeo tantæ voluptatis, actum nè agam, vt plurimis, ità notiſsimis; quippè quæ omnium & literis & ſermone gentium celebrentur: hoc ſolùm dicam, cùm huiuſmodi delectatio latè pateat, ad remque pertineat quaquaversùs Christianam, tum vos ea vel maximè, *ò Veneti*, comprehendi, teque adeò, *Vir ſapientiſſime*, in primis attingi debere, cuius adminiſtratione actuoſà factum eſt, vt qui Cardinalis efficacibus tuis conſilijs commotus & præparatus fuerat ad Venetæ miſericordiam Reip. cum Imperio Turcarum, nec æquo, & immani hoſte, decertantis, is factus Summus Pontifex illicò tibi eo ipſo Creationis ſuæ die copias inſtructiſſimas terra mariq. promiſerit ſuis ſumptibus ſuſtinendas. Vidit pollicitationis fructum lux ſecuta, miſſis Ferrariam ad duces exercitus, Centumcellas ad præfectos triremium pergrauibus pro expeditione mandatis. Quòd ſi per pompam & triumphum, atque omnia alia citiùs cogitanti ſimilis, communis Parentis curam non deponat, quandò ex re, & ex tempore conſilium capiet in Senatu Patrum conſcriptorum, quid exiſtimabimus eſſe facturum? Sed alium locum habent iſta: non illum hic, ſed te laudandi animus eſt: tametſi fieri commodè nè id quidem tam contractis epiſtolæ finibus poteſt. Panegyricus mehercùlès dictorum factorumq. tuorum (quem equidem viuo in ſpe aliquando cōdendi, propèque autumo abeſſe tempus) tot rebus excellenter geſtis in luce Europæ, in oculis Principum, atque in auribus nationum omnium, longiſſimus foret pertexendus.

Age verò, quod tùa, quod Reipubl. intereſt tuæ,

nunc

nunc præmittam huic libello Carminum; quæ abs me fuſa alia alio tempore, & cantata in CHISII laudes ex Germania reducis, cum *Ode recenti* in Pontificatum eiuſdem, patrociniumque Venetorum, coniuncta tibi dico vniuerſa. Non deerunt, ſat ſcio, qui mirentur hoc me opus EXCELLENTIAE conſecrare TVAE, cuius videor nullam attingere prorsùs partem; cùm oportuit ipſiuſmet rectiùs Sanctitati Pontificis, vt proprium, de quo vnicè totum conflatur. Fatebor ingenuè, quod res eſt: ſic feciſſem, niſi quòd verſus ei ſingulos antè tradideram è loco & tempore vnicuique ſubſcripto, præter extremam Gratulationem, quam manu qualicumque noſtra pictam & exaratam nudiuſtertiùs obtuli, deductus in penetralia Vaticani ab Eminentiſſimo Principe, ac Domino meo, *Cardinale Spada*, audientiam conciliante. Nolui ſcilicèt recoctam cramben; nè μυσοπάταγος ad rauim cenſerer importunus. Nunc autem cùm in iuſtum concinnata volumen omnia emittere pro nouis cogito, non alia ſub luce in publicum libro meo prodeundum putaui, niſi quam patronus aliquis & genere, & virtute, & doctrina clariſsimus præſtaturus eſſet.

Tu is es, optime SAGREDE, in quo tanquam in centro iſtiuſmodi glorioſa, tot veluti radij, concurrunt ornamenta. Et primùm, quod attinet ad ſplendorem vetuſtatemq. Familiæ; quemadmodùm Aborigenes Italia, Mutios Roma, Catones, Regulos, Scipiones, Metellos, Aemylios, Cæſares aſpicit & colit: ſic perantiquam Stirpem tuam Res veſtra publica naſcens adultam vidit, *Sagredorum* ſurculos atque traduces Vrbs ipſa Venetiarum pulcherrima atque potentiſſima vel pietate, vel conſilio, vel in patriam fide, vel literis, vel opibus, vel victorijs & triumphis florentes & venerata ſemper eſt, hodieque veneratur.

De virtute, nihil extra familiam habeo proferre, vtpotè indiuidua comite: niſi fortè ad aliam ſpeciem laudis atque perfectionis Fratrum tuorum ſpectabilem in morte nuper obeunda placet fortitudinem traducere. Eſto, ceciderit vterque vno & eodem die, alter mari, alter in terra, per expugnationem Cydonis paulò antè captæ, percuſſus à defenſoribus Turcis; nonnè rectè hæc deuotio capitis pro patria, ad eam, quam ſuprà dixi vigere apud vos, reuocabitur Fidem? Venio ad doctrinam, conditionem tertiam: & quidem doctrinam cùm dico, non vim illam dico, artificiumque Rhetorum aut Poëtarum in verbis poſitum; quanquàm hac tu quoque in parte mirificè excellis; ſed eruditionem quandam hiſtoricam, quæ in temporum, locorum, rerum geſtarum memoria atque tractatione cernitur, abſoluitque prudentiam: quo in genere parem fortaſsè reperies aliquem, ſuperiorem certè neminem. Id cùm ego ad te miſſus aliàs à meo Cardinale negotiorum cauſa, facilè perſpexeram, tum verò eum ipſum audiens hic Romæ, deinde Aloyſium etiam Molinum Mutinæ, præſtantiſſimum Senatorem, collegam tuum, (quales viros!) tuarum laudum buccinatores, multò magis confirmatus iudicium ſtabiliui ſuſceptum priùs, meque in eo admaui valdè. Habes vtiquè trium amplisſimarum Legationum fructum, Catholicæ, Cæſareæ, Romanæ, amorem, atque admirationem gentium: laborum tibi tribuet Reſp. ſuo tempore cumulatiſſimum. Nunc *ASTRAEAM* reſpice, quam ſemper protexiſti, & Vale.

Romæ, ex ædibus Emin. Princ. Bernardini Cardinalis *Spadæ*. 12 Cal. Maias. M. DC. LV.

AD

AD SANCTISSIMVM D. N. ALEXANDRVM VII. PONT. OPT. MAX.

O D E I.

Optatiſsimam toti orbi Perſonæ *Illius* creationem decantat.

T I A R A.

NVNC eſt canendum, nunc lyra Teja
Tangenda plectro: nunc genialibus
Mulcere tranſactos labores
Hora tulit vicibus, Camœna.
Diù negatum, carpere lauream
Hortis amœnis; dùm violentior
Afflabat Aſcræi vireta
Aura iugi, comiteſque fructus.
At non maligno Theſpia lumine
Dumeta ſemper Caſtalius Deus
Aſpexit: optatoquè *tandèm*
Damna potens hilarauit Aſtro.
Regis futuri *ſcilicèt hoc erat*
Fatale ſidus, Maxime Principum:
Hoc Montium Cuſtodem *auita*
Cernimus emicuiſſe parma.
O prima mundi ſecula, ſecula
Cognata cælo! Iàm videor boni
Calcare Saturni beatas
Corde hominem ſuperante terras.
Aſtræa rursùs læta perambulat
Telluris orbem; nuda Fides trahit
Secum choreas Gratiarum, &
Implicitas ſine nube Muſas.

Quid mirum, vbi altis ominibus cita
Præceſſit agmen, culmine Olympico
Delapſa Virtus; vt videret
Aetherei noua monſtra regni?
Tu mella duris roſcida Quercubus
Manare, Colles tu facis arbiter
Romæque, Parnaſſique fratres,
Moribus, ingeniiſque iuſtus.
Per te reuiſit prodiga Fauſtitas
Pagos, & vrbes: explicat horreis
Frumenta ſtipatis in vſum
Alma Ceres, pater & vetuſti
Cados Falerni, munera pauperum
Feſtiua, Liber. Te duce, *candidas*
Induta veſtes purpuratæ
Relligio Crucis arma tollit:
Quam ponè flexo lumina poplite
Mundi ſequuntur, Cæſar, & ardui
Cum plebe Reges, ad ruborem
Threjciæ opprobriumque Lunæ.
Quanquàm feroces te quoquè Sarmatas
Spes aggregandi paſcit, & vltimos
(Vtcunquè firmàris ſequeſter
Pace Duos placida) Britannos.
Iam nunc mearum ſtat Venetus Leo
Sententiarum teſtis, in aſperum
Duratus hoſtem per cateruas
Sanctè *tuas, pelagique vires.*
Teſtis, rapaces armiger Imperî
Expertus vngues vndiquè vulturum
Ales biformis, cui ſerenum
Primus eras aperire cælum:
His dedicati pectoris artibus
Lucratus orbes, & Capitolia,
Ingens ALEXANDER, *triumphas,*
Tergemina redimitus vmbra.
Nos manè Diuos, nos prece veſpere,
Longum *rogamus ſollicitì* Patrem:
Interque dilectum ſupremus
Ipſe *gregem numerere* Paſtor.

Romæ 3. Id. April. 1655.

ODE [illegible]

PVRPVRA.

CHISI, *Latinis addite Patribus,*
Atque eminentis lux noua curiæ;
Vrbi probatum quem Quirini
Virgineæ peperere Senæ:
Candore ab illo prouehis indolem,
Moreſque firmas integer æmulos,
Miſcere ſancta donèc Afrum
Iuſtitiá placuit colorem.
Sic alma plenam nobilitat Ceres
Plerumque meſſem, ſic violæ rubent;
Sic geſtit autumnus racemos
Pingere, Cruſtumioſque fructus.
Abdi parumpèr, non poterit diù
Latere virtus. Emicat igneus
Fulgor per vmbram, ceù coruſco
Sol piceas fugat orè nubes.
Pacis ſequeſtrum miſerat Vbios
Vrbanus: *alti ſemina pectoris*
Exerta per campos patentes
Aetherenm tetigère mundum.
Ingens canora buccinâ gloria
Vrbeſque, terraſque, & procùl inſulas
Arrexit omnes. Totus auris
Orbis erat, modò lingua totus;
Alterque tandem nomine Pontifex
Pulſus, vocato grande Palatium
Conceſſit in partem, ac miniſtri
Mòx titulo, coluitque fratris.

Romæ 7. Id. Mart. 1652.

ODE XIII.

DOCTRINA.

CVltum è Vahalis (credite) finibus
Vidi Libellum, *Tybride conſcio ;*
Romamque mirantem, & Latinum
Attonita velut aure Phœbum.
Prò, quanta venæ copia diuitis
Fluxit! quis ardor Teutonicas niues
Diſſoluit infractas, vt irent
Mollius Aonidum ſcatebris!
Prò qua, Maronis ſeu crepuit tuba,
Seù res Thyeſtæ, ſeù tetigit ſales,
Fallebat aut plectro laborem,
Vis erat, imperiumquè vati!
At nulla pictæ nomina legimus
Præfixa fronti. Quis negat abditum
Lucere Solem? Sat patebat
Sigalion melior loquente.
Candor ſepulchri proditor eſt ſui, &
Mirè coruſcam vibrat imaginem
Oppreſſus: exclamamus omnes,
Auſonium pupugiſſe ciuem.
Interque gentis Regna tot Italæ,
Vrbeſque Regni, claudere idm licet
Tellure certa; blandientes
Eloquio referente Senas.
Dicam & vetuſtam, ſi lubeat, domum,
Stirpemquè, ſortemquè. Agnitus, ò Bone,
Fruſtrà verecundo reſiſtis
More, ſuperuacuoque iuſti
Honore peccas. Nube modeſtiam
Educ opaca, nec Iuuenilibus
Plùs Virgo Muſis *obſerato*
Solus ama latitare Pindo.

Quor-

Quorſùm iuuentas, & decor, & placens
Guttur Camœnæ, ſi tamen horridis
Munitur vmbris? Diua certè
Fit mulier, volet ipſa cerni.
Iàm Dædaleæ nil opis indiga,
Turreſquè, muroſquè, & populos ſuper
Rumoris euaſit curuli
Nomen agens, meritaſquè laudes.

Romæ 5. Cal. Sextil. 1652.

CARMEN IV.

De cuſtodia Bibliothecæ Vaticanæ negata.

CLEMENTIA.

QVid captet, fugiatuè quiſque, fari
Conceſſum eſt hominum ſub aſtra nulli.
Nos caſus ſciolos facit peractus;
Ad res præteritas ſumus Sibyllæ.
Albanus *moritur: prehenſo curam*
Summa nobilis arce Vaticani,
Curam Pontificalis Hermathenæ,
Quam regno Philadelphus optet emptam.
Deceſſit Peregrinus *: inſto rursùm;*
Rursùm purpurei pari Senatus
Nauanti mihi, CHISIO atque Spadæ,
(Proh Dij, qualibus artium patronis!
Quantis, Iuppiter, artium magiſtris!)
Aſſigi nimiam crepando gazam
Externo, renuit Pater Supremus.
Ergò Tuſcus habet Richardus. *O quàm*
Mallet nunc iterùm præeſſe paſtor
Martis planicië, breui peremptus!
Nunquàm Ianiculi iugum fidele
Porſennæ ſoboli. Vigente Tuſco,

Quid

QuidRoma facerem, tot albus annis
Fortunæ ſcopus, & pectore atra?
Iàm non blanditias, preceſuè mitto;
Turget felle iecur; ſtat vlceroſo
Sic pulmone frui malos in hoſtes.
Hùc, hùc Hendecaſyllabi dicaces,
Pungamus tenui ſtylo trecentos,
Non mites, niſi CHISIO *atque* Spadæ.
An, ſi me fatui parùm Quirites
Guſtarint, piper; aut negabo acetum?
Hæc inter Mutinenſis *ecce* Ductor
Pactis Attalicis trahit repulſum,
Vt Cyro *Xenophonta det tenello,*
Dilecto genitor ſuo Almerico:
Te ſcribente tui diſerta regis
Mandata, ad dominum ferenda Spadam,
Sancti pars bona, Gratiane, *cœtus,*
Atque idem Italicæ decus Thaliæ.
Firmato malè adhùc Ateſtis *aula,*
(Aularum Aemylij parente tractus)
Concurrère viri, tacere demùm
Hetruſcum exanimem, graues tabellis.
Hic tùm qua mihi mens benigna venit!
Quàm diuerſus agor furore primo!
Quicquid conſtitui mali, retracto;
Quicquid perſtrepui, dolens recanto:
Iuſſi Romulidæ; beata Roma;
Et, qui Romulidas, regitque Romam,
Felix, innocuus, vigilque cuſtos.
Vt carpant alij, tenebo numen;
Et ſtringam Satyra vibrante Momos.
Fiet namquè Deus mihi ille ſemper,
Eſt qui, fac velit, impotens nocere.
Libros haud temerè negauit: iſto
Nolim me pretio ſubire Parcam;
Hoc nolim pretio triumuir eſſe,
Albanus, Peregrinus, *aut* Richardus.
Vitam qui dederit libenter vnam,
Sanctùm iure licet vocare Patrem;
Qui tres; dic memor, obuius vel hoſti,

O ſalue

O ſalue Patriarcha Sacroſancte.
Tu gratare ſuperſtiti ſodali,
Sic vincas Pyliam virens ſenectam;
Sublime Italicæ decus Thalia.

Mutinæ, prid. Non. Nou. 1653.

PROSA V.

AVGVRIVM.

IAnum Nicium Erythræum, acerrimi virum iudicij, atque omni liberali doctrina politiſsimũ, multa de te, FABI CHISI, memini, dùm in viuis eſſet, prædicare ſolitum. Quæ quidem laus quo loco ponenda ſit, Hector ille Næuianus luculenter docet. Quanquàm quid ego cuiuſquam produco teſtimonium de ſummis virtutibus tuis, quæ per ſe ipſæ loquuntur clariſsimè, iamque fama toto terrarum orbe peruulgatæ ſunt? Quis neſcit Legationi illi ad Rhenanum tractum, tibi extra ordinem à duobus Pontificibus Maximis cum plena poteſtate commiſſæ, quantum debeat Germania omnis? O indefeſſam ſolertiam! ò diuinam agendi ſagacitatem! Quis has res inter grauiſsimas de tuo tamen perpetuo reconditiorum literarum vel ſtudio, vel de patrocinio non fando audiuit literatorum? Hic libet mihi rursùs exclamare: O doctrinam admirabilem, ò immenſum ſapientiæ gurgitem, ò liberalitatem propè dicam diſſolutam! Iure mehercłè quæſiuit neceſsitudinem tuam, quæſitamque fouit Nicius noſter, atque excoluit porrò diligenter, cùm ob naturæ, qua præditus es, ſingularem præſtantiam, totque dotem ornamentorum, tùm eo præcipuè nomine, quòd quos Romæ identidèm concipiebat ingenij fœtus, illùc ad te, vbi eras, Coloniam longiſsimè tranſmiſſos, tu propria impenſa non modò perelegantibus excuſos characterum typis, verùm etiam puriſſimo macrocollo impreſſos, et, quod caput eſt, ab omni operarum errore perquàm emendatos ad authorem primo quoque tẽpore remitteres. Illud deſino mirari iàm, quo modo *Aureus tuus Lyricorum Liber*, qui currit hic per omnium manus, prodierit

dierit tam venuſtè, cùm tantum elabores in alienis. Traxiſti merito profectò tuo egregium ab effectu cognomen ἡμέρου (ſic enim vulgò audis, hocque ſolo nomine ex libri, quem modò laudaui, fronte deſignaris) ſeù quia manſuetioribus ipſe Muſis, id eſt, ſcientijs ac doctrinis, nauas operam, ſiuè quia ijſdem in alijs fauere ſoles. Non igitur temerè erat, quòd *Innocentius X.* hominum ſermonis celebritate tanta excitatus de actuoſa virtute tua, integritate, facultate, mortuo Pancirolo Cardinale, ſecretioris ſcrinij Magiſtro, illius jàm tùm tibi abſenti locum ſummo planè iudicio deſtinauit, plaudentibus vniuerſis. Neque verò, ſi gloria eſt illuſtris & peruagata multorum & magnorum vel in ſuos ciues, vel in patriam, vel in omne genus hominum, fama meritorum, erit hic finis & terminus honoris tui; ſed quantò illa maiora atque illuſtriora fuere, tantò clarior debita ijs merces ac præmium reſpondeat proportione neceſſe eſt. Sic ferè mundum regit Deus; de eius Vicario, optimo Pontifice, dubitabimus? Cernimus iam animo, & breui quidem, vti ſe principia dant, futurū eſſe, vt *Purpuratorum Senatui tu ——.* Sed manum de tabula: ὅτι ἡμᾶς, ἢ καθ' ἡμᾶς τάδε.

Itaque de me priuatim, *Ampliſſime Antiſtes*, bona tua venia pauca dicam. Romæ de optatiſſima tua præſentia, tibi de reditu ad gratam Vrbem longo interuallo gratulor; mihi verò ipſi cum omnibus doctis (in quorum numero haud equidem video cur me hac occaſione duntaxat communis lætitiæ non optimè poſſim inſerere) de tantò præſidio bonarum artium non gratulor ſolùm, ſed etiam intimis ſenſibus vehementer gaudeo. Apagete nunc Momi, quotquot eſtis, mimique ſtudiorum; neque aures cuiuſquam ſcientis hominis illis vocibus argutulis, vt putatis, poſthac obtundite;

Quis tibi Mecœnas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterùm? quis Lentulus alter?

Hem! retrò paululùm, Sanniones malè feriati, ad eum, quem torrente maledictorum obruiſtis, reuoluimini FABIVM. En hic ille eſt rediuiuus vtriuſque facundiæ parens & patronus; en, ſub quo (abſoluamus Satyrici Sibyllinos verſus)

Nunc par ingenio pretium; nunc vtile multis
Pallere, & vinum toto neſcire Decembri.

Et quoniam caſu in huiuſce mentionem menſis, in quo ſimus, incidi, peropportunè mihi facturus videor, ſi, qua te oblectari potiſſimùm conſueuiſti, ea te re, Verſibus inquam,

veluti